למה נמנו שנותיו של ישמעאל • מה לנו למנות שנות* הרשעים: **להפייסם כהן שנותיו של יעקב** • על ידי מכין שנות ישמעאל לנו למדין [בחיזה פרק משנת יעקב עברו עליו כל הקורות והמוצאות אותו מהן לנו למדין] שמיטם בבית עבר י"ד שנה, כילד? לאברהם בן פ"ו שנה כשנולד ישמעאל וכשנולד יצחק היה בן מאה שנה הרי היו לישמעאל י"ד שנה ויצחק קדם ליעקב ששים שנה הרי לישמעאל ע"ד כמה פייסן משנותיו של ישמעאל ס"ג נמצא שהיה יעקב כשמת ישמעאל בן ס"ג שנה: **והניא סיה יעקב כו'** • ותניא נמי הכי שהיה יעקב כשנתברך מאביו בן ס"ג וכו' תורה אור

בפרק מת ישמעאל שנאמר וילך עשו אל ישמעאל וגו': **מלמד שקידשה ישמעאל** • אביה ומת והשיאה נביות אחיה: **ומרבע עשרה שנה** • היה יעקב בבית לבן עד דאתיליד יוסף דכתיב עבדתיך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך וגו' (בראשית לא) וכשנולד יוסף שלמו שני עבדות הבנות שנאמר "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'" (שם ל) ומשם והלאה עבד אותו בשכר הצאן הרי בן ע"ז היה יעקב כשנולד יוסף וכתיב "ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה" נמצא יעקב בן מאה ושבע [שנים כשהיה יוסף בן שלשים שנה] ושתהה יעקב ליצא בחרן בקנין שלא ירד למצרים: **שבעה דשבעא וחרין דכפנא** • דכתיב כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ וגו' (בראשית מה) הרי בן קי"ו היה יעקב כשירד למצרים וקרא כתיב שלשים ומאתים שנה נמצא משנסע מבית לבן עד שבא לבית לבן ארבע עשרה ואותן השנים היה בבית עבר ולא חשיב להו לא גרסינן הכא עד לקמן: **עבר מה לאחר ירידתו של יעקב לארץ נהרים** • ובא לבית לבן ועמד שם שתי שנים לא וחשוב שנותיו של עבר ונמצא שמת כשהיה יעקב בן שבעים ותשע שנה והיינו שתי שנים משבא לבית לבן כשתחשוב י"ד שנה ששימש בבית עבר: **יצא** • יעקב מבית עבר שתי שנים לפני מיתתו של עבר: **נמצא כשעמד כו'** • הכי גרסינן מנלן דלא ליעבוד עלייהו דתניא נמצא יוסף כשפירש מאביו שלא ראהו עשרים ושתים שנה כדרך שפירש יעקב מבית אביו שלא כיבדו נתאבל על יוסף כ"ב שנה כילד יוסף בן שבע עשרה שנה היה כשפירש מאביו וכשמלך על מצרים היה בן שלשים שנה שנאמר ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה הרי י"ג ושבעה דשבעא ותרין דכפנא הרי עשרים ושתים שנה שנתכסה יוסף מאביו ויעקב עמד עשרים שנה בבית לבן וי"ד שנה בבית עבר: **אלא שמע מינה** • י"ד דבית עבר לא חשיב להו דלא ליעבוד עלייהו: **מי הכי בגירא לפו** • ואין כאן אלא עשרים בבית לבן: **לישפחי ב' שנים באורחא** • דבשובו מחרם נהרים לבא ליעקב אביו ויבן לו בית לימות החורף עשה סוכות ב' פעמים שני ימות הקיץ הרי י"ח ובבית אל עשה עשה חדשים כשילא משכם שנאמר קום עלה בית אל וגו' (בראשית לה):

*למה נמנו שנותיו של ישמעאל? כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב דכתיב °ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלשים שנה ושבע שנים, כמה קשיש ישמעאל מיצחק, ארבעים שנין דכתיב °ואברם בן שמונים שנה וששת שנים בלדת הגר את ישמעאל לאברם" וכתיב °ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו" וכתיב °ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם" בר כמה הוה ישמעאל כדאתיליד יעקב? בר שבעים וארבעה, כמה פיישן משניה שתין ותלת ותניא

היה יעקב אבינו בשעה שנתברך מאביו בן ששים ושלש שנה ובו בפרק מת ישמעאל דכתיב °וירא עשו כי ברך וגו' וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל אחות נביות" ממשמע שנאמר "בת ישמעאל" איני יודע שהיא אחות נביות מלמד שקידשה ישמעאל ומת והשיאה נביות אחיה שתין ותלת וארבעים עד דמתיליד יוסף הא שבעין ושבעה וכתיב °ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה" הא מאה ושבע, שב דשבעא ותרתי דכפנא הא מאה ושיתסר, וכתיב °ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך? ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה" מאה ושיתסר הויין? אלא ש"מ ארבע עשרה שנין דהוה בבית עבר לא חשיב להו דתניא (ה) היה יעקב בבית עבר מוטמן ארבע עשרה שנה, (עבר מת) לאחר שירד יעקב אבינו לארם נהרים שתי שנים, יצא משם ובא לו לארם נהרים נמצא כשעמד על הבאר בן שבעים ושבע שנה ומנלן דלא מיענש דתניא נמצא יוסף שפירש מאביו עשרים ושתים שנה כשם שפירש יעקב אבינו מאביו דיעקב תלתין ושיתא הויין אלא דהוה בבית עבר לא חשיב להו, סוף סוף דבית לבן עשרין שנין הויין? אלא משום דאשתהי באורחא תרתין שנין דתניא יצא מארם נהרים ובא לו לסכות ועשה שם שמונה עשר חודש שנאמר °ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות ובבית אל עשה ששה חדשים והקריב זבחים:

הדרן עלך מגילה נקראת

הקורא *את המגילה למפרע לא יצא. °קראה על פה, °קראה: *תרגום, בכל לשון לא יצא, אבל קורין אותה ללועזות בלעז, °והלועז ששמע אשורית יצא. °קראה סירוגין °ומתנמנם יצא. °היה כותבה דורשה °ומגיהה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא. °היתה כתובה בסם ובסיקרא ובקומוס ובקנקנתום על הנייר ועל הדפתרא לא יצא עד שתהא כתובה אשורית *על הספר ובדיו: **גמ'** מה"מ? אמר **רבא** דאמר קרא "ככתבם וכזמנם" מה זמנם למפרע לא, אף כתבם למפרע לא, מידי קריאה? כתיבה הבא 'עשייה' כתיבה דכתיב "להיות עושים את שני הימים" אלא מהכא דכתיב "והימים האלה נזכרים ונעשים" איתקש זכירה לעשייה מה עשייה למפרע לא אף זכירה למפרע לא. תנא* "וכן בהלל וכן בקריאת שמע ובתפלה הלל מנלן? רבה אמר דכתיב °"מזרח שמש עד מבואו" רב יוסף אמר °"זה היום עשה ה'" רב אויא אמר °"יהי שם ה' מבורך" רב נחמן בר יצחק ואיתימא ר' אחא בר יעקב אמר מהכא °"מעתה ועד עולם" קש"ל ותניא *"קש"ש ככתבה דבריו בואחר"א בכל לשון מ"ט דרבי אמר קרא והיו

הדרן עלך מגילה נקראת

הקורא את המגילה • *רבנן אמרי אמר קרא שמע מינה דהלכה כחכמים חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד דקאמר ורבנן סברי כמאן דאמר הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא ובפרק שני דברכות (דף טו:) מסקינן כתנא קמא דרבי יוסי דאמר כן התם:

רבינו חננאל

לא נמנו שנותיו של ישמעאל אלא כדי ליחס שנותיו של יעקב אבינו. מצינו שהיה ישמעאל גדול מיצחק י"ד שנה. ויצחק גדול מיעקב ס' שנה נמצא ישמעאל גדול מיעקב ע"ד שנה ובו בפרק שנתברך יעקב אבינו מת ישמעאל וכל שנותיו היו קל"ז הסר מהן ע"ד שנה נשארו ס"ג שנה נמצא בעת שיצא לארם נהרים בן ס"ג שנה. וי"ד בבית עבר. וכ' שנה בבית לבן שנאמר זה לי עשרים שנה בביתך וגו' הרי צ"ז שנה והיה יוסף בעת צאת יעקב מאצל לבן [שש] שנים כי אחר י"ד שנה נולד ונשתהה שנתים בדרך נמצא יעקב כשבא אל יצחק אביו בן צ"ט שנה נתכסה יעקב מיצחק אביו ל"ז שנה כשנגנב [יוסף] היה בן י"ז שנה. וי"ג שנה עשה בבית אדוניו ובבית הסהר [וי' דשבע] ושנתים הרעב הרי י"ג שנה וי' שנה ושתי שנים הרי כ"ב נתכסה יוסף מיעקב אבינו כשיעור השנים שנתכסה יעקב מיצחק אביו ולותי י"ד שנים שהיה יעקב למד תורה בבית עבר. ולא נמנו עליהם. וכל זה החשבון מפורש מן הפסוקים הנזכרים בגמ' ולפי זו השמועה היה יוסף בשעה שהגיע אל יצחק אבי אביו בן ח' שנים ויעקב היה בן צ"ט שנתאחרו שנתים בדרך נמצא יעקב בעת שנגנב יוסף בן ק"ח שנה. וכ"ב נתכסה סמנו הרי שלשים ומאת שנה כדכתיב שלשים ומאת שנה הנו':

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ח סמג עשין מ"ש ד טוש"ע ח"ח סימן תרנ"ז סעיף ז:

ב ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג וסעיף ז:

ג ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט:

ד ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ח:

ה ה מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ה:

ו ו מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף יב:

ז ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:

ח ח מיי' שם הלכה ט טור וש"ע ח"ח סימן תרנ"ז סעיף ח כ ועי"ש:

ט ט מיי' פ"ג מהלכות תמוכה הלכה ט סמג עשין ה טוש"ע ח"ח סי' תכב סעיף ז:

י י מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה יא סמג עשין יח טוש"ע ח"ח סימן סד סעיף ח:

יא כ מיי' שם הלכה י וכמג שם טוש"ע ח"ח סימן סב סעיף ב:

נוסח

תיבון שנות ישמעאל כדי לחשב שנות יעקב ביטבת עבר

נוסח

דיני קריאות המגילה

נוסח/מבנה

מקורות טאן יוצאין בקריאת המגילה למפרע

קק תפילה לא יוצאין בהם למפרע-מגן

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ותניא היה יעקב אבינו בבית עבר מוטמן ומשמע מרבע עשרה שנה לאחר שירד כנ"ל ותכף עבר מת נמתקו: (ג) שם שתי שנים עבר מת עבר יצא משם ובא לו לארם נהרים ובן ע"ה שנה היה ומנלן דלא ליענש דתניא יעקב אבינו עליה דתניא: (ד) שם אלא כדתנינן שמע מינה דאדם יוסף מרגיל: * בבית עבר 20 בבית לבן ** 17 — נאמר 13 — ואם לבני בלהה 30 — ויוצל טנא יד טיקא ואם לבני בלדה 9 23

[עיין ברש"י לקמן יח. ד"ה קבלה]

[עיין תוספות לקמן יט. ד"ה עד]

[תוספת פ"ב]

ברכות יג. סוטה לג: *סוגיא זו ל"ל כך: לדראות איך המקור ואין קורין קש"ל למפרע אמנם בנוסח הסוגיא. אמנם הסוגיא מוכיחים הלכות נוסחות הקריאות לקש"ל ואת רבי אחר' קנוסאים אלו

[ע"ע וקורא מעט]

הדרן עלך מגילה נקראת

הקורא • לנוטעות • כל שאינו לשון הקודש נקרא לעז ולקמן פריך והא אמרת קראה בכל לשון לא יצא: **סירוגין** • בגמרא מפרש קורא מעט ופוסק (ושוהה) וחוזר ופוסק: **סיס כותבה או דורשה** • ומאוך כך קוראה אם כוון לבו יצא: **דיפתרא ונייר** • מפרש בגמ': **על הספר** • קלף: **גמ' מנהני מילי** • דלמפרע לא יצא: **מה זמנם למפרע לא** • דאי אפשר שיהא ט"ו קודם לי"ד. **ממורח שמש עד מבואו** • כשם שקשיעת החמה לא יהפכו כך "מהולל שם ה'" ולא למפרע: **זה היום** • כסדר היום שאינו משתנה בשעותיו להיפך כך למפרע לא: **יהי שם ה' מבורך** • כהוייתו יהא הולל השם וברכתו כסדרו: **ככתבה** • בלשון הקודש ולא בלשון אחר: והיו

*) הקורא את המגילה לא יצא מנא לן אמר רבא דאמרינן ככתבם וכזמנם מה י"ד שהוא זמנם אם יעברו לא יתכן להחזירו למפרע ולקריאתה ביום י"ד שכבר עבר כך קריאתה למפרע לא אע"ג דהאי קרא לכתבם וכזמנם בעשייה כתיב איתקש זכירה לעשייה שנא' והימים האלה נזכרים ונעשים ' תנא וכן בהלל וכן בק"ש וכן בתפלה למפרע לא יצא הלל דכתיב ביה ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ה' כשם שא אפשר

*) לפני רבינו חננאל היה פרק הקורא את המגילה עומד פרק שני ופרק הקורא את המגילה למפרע פרק שלישי ואחתו מצינו דברי רבינו לפי הסדר אשר לפנינו.